

WAAROM BOOMKWEKERS GEEN BOOMVERZORGERS ZIJN (EN ANDERSOM)

De ene boom is de andere niet

TEKST EN FOTO'S:

WIM PEETERS, LECTOR BOOMVERZORGING,
KATHOLIEKE HOGESCHOOL VIVES, ROESELARE

Het zal veel mensen waarschijnlijk verbazen, maar wat beheer betreft kun je een jonge boom nauwelijks met een oudere boom vergelijken. Zo verdragen jonge bomen het veel beter om gesnoeid te worden dan volwassen bomen. Jonge bomen kunnen bij het verplanten tot 90% van hun wortels zonder al te veel problemen verliezen. Wanneer volwassen bomen 50% van hun wortels verliezen, kan dat al leiden tot taksterfte in de kruin en het vertragen van de groei. Meer is echt problematisch. Die verschillen eisen een volledig andere benadering van bomen in het openbaar groen dan in de kwekerij. Beheertechnieken van de kwekerij een-op-een overzetten naar volwassen bomen is om meerdere redenen geen goed idee. Een boomkweker die ook nog eens burgemeester is, is niet per definitie de aangewezen persoon om te vertellen hoe volwassen straatbomen moeten gesnoeid worden.

Een beeld dat we maar al te goed kennen, Bomen die ineens zonder degelijke reden geknot worden. Je kan het eindbeeld wel veranderen, maar de boom kan daar niet in mee. En zelfs wanneer de bomen de ingreep overleven, is daar nog lang niet alles over gezegd.

Al in de jaren '80 van de vorige eeuw heeft A. L. Shigo het CODIT-model in de wereld gezet. In dat model beschrijft hij hoe bomen omgaan met aantasting en schade en hoe de boom zijn kwetsbare transportsysteem beschermt. De boom zal aantastingen niet herstellen, maar compartimenteren, afgrendelen, en schade niet herstellen, maar overgroeien. Die afgrendeling gebeurt enerzijds in het levende parenchym van het spinhout en anderzijds in het cambium, waar een barrière gevormd wordt tussen het weefsel dat er voor de schade al was en dat wat nadien gevormd wordt. In het kernhout is er geen levend parenchym en dus geen afgrendeling. En dat is niet onbelangrijk. Voor bomen maakt het niks uit of die schade het gevolg is van takbreuk of door snoeien komt. Wat wel een verschil maakt, is de grootte van de beschadiging/snoeiwonde. Schade gaat altijd gepaard met verlies van reserves en met de noodzaak om weefsel te beschermen.

Afgrendelen

Jonge bomen kunnen dus heel goed afgrendelen. Hoe jonger het weefsel, hoe meer levend parenchym. In eenjarige scheuten worden ook nauwelijks tot geen reserves opgeslagen. Het snoeien van jonge takken is dan ook geen

zware belasting op de reserves van de boom. De boom kan er ook heel goed op reageren. Knoppen worden gevormd in de oksels van het blad. Wanneer die het volgende voorjaar niet uitlopen, worden ze als slapende ogen bewaard tot de boom ze effectief nodig heeft. Bij jonge twijgen zitten die slapende ogen nog niet diep onder de schors waardoor ze heel snel aangesproken kunnen worden. Drastische snoei van jonge bomen is dus zelden een groot probleem. Wanneer bomen groeien dan verandert er heel wat. Spinhout zal langzaam maar zeker afsterven. Daardoor kan het niet langer actief reageren. Bovendien wordt de schorslaag bij heel wat boomsoorten steeds dikker, waardoor de slapende ogen of adventiefknoppen veel moeilijker door die schors kunnen breken. Bij een aantal soorten lopen die dan nauwelijks nog uit. Grotere snoeiwonden bij volwassen bomen gaan ook niet zo vlot overgroeien als relatief kleine snoeiwonden bij bomen in de kwekerij, waar enkel in het spinhout wordt gesnoeid. Grote snoeiwonden gaan dan inrotten. De jonge scheuten vergroeien ieder jaar een enkele jaarring met de onderliggende ingerotte tak. Een tak van vijf jaar oud kan dan al flink doorgesloten zijn, in de praktijk is die slechts over vijf jaarringen vergroeid met de onderliggende tak; die dan ook nog eens ingerot is. Verkeerde snoei kan veilige bomen dan erg gevaarlijk maken. Als boombeheerder blijf je immers verantwoordelijk. En als er dan een oorzakelijk verband kan aangetoond worden tussen schade door takbreuk en foutieve snoei, dan kan dat ernstige consequenties hebben. >

Die jonge boom is er nog wel, maar die zit helemaal in de top

Dat betekent zeker niet dat we volwassen bomen niet zouden mogen snoeien. Maar we moeten niet gaan denken dat we bomen zomaar moeten toppen of alle takken inkorten. Dat soort beheer kunnen we bezwaarlijk snoeien noemen. Volwassen bomen vragen een andere benadering. Of net niet. De denkfout die we maken door het snoeiregime van kwekerijbomen een-op-een naar volwassen bomen over te zetten, ligt in het kernhout. Waar we in de kwekerij geen kernhout kunnen blootleggen door snoei omdat er nog geen kernhout gevormd is, moeten we er bij volwassen bomen doelbewust voor zorgen dat we dat niet doen. Boomverzorgers zullen in normale omstandigheden geen grote snoeiwonden maken. Er wordt naar de buitenkant van de kruin geklommen om daar, aan het uiteinde van de takken, vrij kleine snoeiwonden te maken. Omwille van de lengte van de takken en de bijhorende hefboomwerking heeft dat in verhouding tot de schadde die gemaakt wordt het grootste effect. Doordat de belasting op de tak vermindert, verkleint de kans op takbreuk ook substantieel. En doordat de kruin aan de buitenkant open gesnoeid wordt,

valt er ook ineens meer licht door de kruin. Daardoor gaan slapende ogen en adventiefknoppen lager in de kruin geprikkeld worden om uit te lopen. Grote takken weghalen is dan zelden noodzakelijk en is zeker geen regulier boombeheer.

Wat boomverzorgers doen verschilt in wezen niet zo sterk van wat boomkwekers doen wanneer ze jonge bomen vormen. Bomen zijn modulaire organismen. De jonge boom verdwijnt wanneer die groter wordt; maar hoger in de kruin worden nieuwe modules gevormd die de jonge boom herhalen. Het is in die jonge delen dat een boomverzorger bij voorkeur ingrijpt en stuurt. Het is belangrijk dat we dat goed beseffen. Een jonge boom zit helemaal anders in mekaar dan een oudere boom. Een volwassen boom snoeien zoals een jonge boom op de kwekerij is compleet naast de kwestie. Die jonge boom is er nog wel, maar die zit helemaal in de top. De basis, die ooit in de kwekerij stond, is helemaal veranderd. Die lijkt nauwelijks nog op de jonge boom die hij ooit was. Daar moet je dus op een totaal andere manier mee omgaan.

Knotbomen vormen na het knotten nieuwe takken die zich gedragen als jonge bomen. Er is geen kernhout in die takken en snoei wordt goed verdragen. Een volwassen boom heeft nog steeds diezelfde jonge, groei-krachtige takken. Alleen zitten die takken helemaal bovenaan in de kruin. Je kan die dus wel snoeien, maar dan wel boven in de kruin, waar de jonge groei-krachtige takken zitten.